

Kære Socialudvalg

Den 23. maj skal I behandle B 196 – beslutningsforslaget om en fattigdomslov, som skal forpligte Folketinget til at bekæmpe fattigdom i Danmark, samt en handleplan mod børnefattigdom.

I Kirkens Korshær er vi gået sammen med 30 andre organisationer, som arbejder med børn og voksne i udsathed, om at opfordre jer til at stemme for forslaget.

Det er vi, fordi vi i Kirkens Korshær mener, at alle mennesker er uendeligt meget værd. At de fortjener en værdig tilværelse. Uden basale afsavn.

Det er vi overbevist om, at forslaget kan være med til at sikre. At det kan bidrage til at forbedre livet markant for tusindvis af børn og voksne i udsathed. Dem i vores samfund, der har mindst, og som lider flest afsavn.

I dette notat vil vi følge op på vores foretræde den 14. maj, uddybe nogle af vores overvejelser om forslaget og forsøge at besvare nogle af de spørgsmål, vi ikke nåede at besvare under foretrædet - herunder om konkrete tiltag til at bekæmpe fattigdom.

Kirkens Korshær vil senere på året præsentere flere forslag til fattigdomsbekæmpelse. I første ombæring mener vi dog, det er afgørende at skabe en forpligtende ramme for at bekæmpe fattigdom - ligesom man har gjort på fx klimaområdet.

I er altid velkomne til at kontakte os, hvis I har yderligere spørgsmål.

Med venlig hilsen
Jeanette Bauer
Chef for Kirkens Korshær

Fattigdom i Danmark

I Danmark har vi ikke en officiel fattigdomsgrænse. Det tætteste, vi kommer, er Danmarks Statistiks mål for relativ fattigdom, som bygger på samme tilgang, som bl.a. FN, OECD og Eurostat benytter i deres opgørelser.

Ifølge denne metode er man fattig, hvis man ét år har en disponibel indkomst under lavindkomstgrænsen samt en formue under lavindkomstgrænsen. Lavindkomstgrænsen er fastsat til 50 procent af medianindkomsten målt på disponibel indkomst på familieniveau. Studerende tælles ikke med.

I 2022 var det ifølge Danmarks Statistik 214.000 danskere - herunder 47.000 børn - der levede op til de kriterier. I alt svarer det til knap fire procent af os.

Målet for relativ fattigdom kritiseres nogle gange for primært at være et ulighedsmål, som ikke i sig selv siger noget om, hvorvidt folk har mulighed for at leve en fornuftig tilværelse.

Dog tyder meget på, at en væsentlig del af de mennesker, der lever i relativ fattigdom, lider alvorlige afsavn.

De afsavn, vi møder

I Kirkens Korshærs sociale arbejde landet over møder vi hver dag mennesker, som mangler det basale. Nok mad. Varmt tøj. Medicin. Et ordentligt sted at bo. Et aktivt fritidsliv.

Disse oplevelser understøttes af afsavnsundersøgelser, der viser, at mange tusinde danskere har problemer med at få enderne til at mødes.

I Danmarks Statistiks Levevilkårsundersøgelse fra 2023 (som inkluderer studerende) anslås det, at 139.000 husstande oplever ikke at have råd til kød, kylling, fisk eller tilsvarende vegetarret hver anden dag. Og 240.000 oplever ikke at have råd til at holde deres hjem tilstrækkeligt opvarmet.

Undersøgelser fra bl.a. VIVE og Egmont Fonden har ligeledes vist, at der findes mennesker i vores samfund, som ikke har råd til basale ting som at spise tre måltider om dagen, købe nok mad og nødvendigt tøj til deres børn eller købe lægeordineret medicin.

Senest har Kirkens Korshær i samarbejde med Epinion gennemført en undersøgelse, der viser, at 3-5 procent af befolkning oplever ikke at have råd til nok mad, nødvendige dagligvarer og lignende.

Afsavnsundersøgelserne dokumenterer altså, at vi i Danmark har en gruppe mennesker, som oplever ikke at have råd til forskellige basale fornødenheder. Til gengæld fortæller de intet om årsagerne bag.

Til det formål kan man i stedet bruge budgetmetoden.

Minimumsbudgetter

Med budgetmetoden opstilles minimumsbudgetter for et nødvendigt forbrug for forskellige familietyper, hvis de skal kunne leve en beskeden, men sund tilværelse.

De seneste minimumsbudgetter er udarbejdet af Rockwool Fondens Forskningsenhed i 2016 og ligger relativt tæt op ad Danmarks Statistiks relative fattigdomsgrænse.

I 2021 foretog Ydelseskommisionen en fremskrivning af minimumsbudgetterne. Her kom de frem til, at mens nogle grupper i kontanthjælpssystemet har en indtægt, der er højere end minimumsbudgetterne, er der andre grupper, der har en indtægt omkring eller under minimumsbudgetterne.

Budgetmetoden viser altså, at afsavn ikke kan reduceres til et spørgsmål om dårlige valg. Det handler også om det livsgrundlag, vi tilbyder mennesker i Danmark.

Ligesom alle andre metoder har budgetmetoden både fordele og ulemper. Derfor mener vi i Kirkens Korshær, det er fornuftigt, at der med beslutningsforslaget lægges op til en ny officiel fattigdomsgrænse, som kombinerer de forskellige mål.

Uanset hvilken metode man benytter, står det dog klart, at vi har et problem med fattigdom i Danmark. Det kan godt være, at problemet ikke er lige så stort som mange andre steder i verden. Men det gør ikke problemet for de mennesker, der lider afsavn, mindre.

Fattigdom gør ondt - og ødelægger liv

I Kirkens Korshær ser vi, hvor ondt fattigdom gør.

Vi ser smerten i børn, når de udelukkes fra fællesskabet eller forsøger at passe på deres forældre. Vi møder forældre, der ligger vågne af bekymring over, om de kan give deres børn en god barndom. Og vi ser, hvordan mangel på mad og bolig fører til dårligt fysisk og psykisk helbred.

I vedhæftede notat findes 10 vidnesbyrd fra vores sociale arbejde. Her beskriver nogle af de mennesker, vi møder til dagligt, de afsavn, de lider, baggrunden for dem og konsekvenserne af dem.

De negative konsekvenser af fattigdom er veldokumenterede. VIVE har vist, at voksne i fattigdom oplever lavere livskvalitet end andre. Og undersøgelser fra Børnerådet har beskrevet, at fattige børn trives dårligere end jævnaldrende. De er bl.a. mere kede af det, har lavere selvværd, føler sig mere ensomme og mindre populære.

Fattigdom gør ondt i nuet. Men det risikerer også at trække dybe spor op gennem resten af livet. Børnerådet og VIVE peger på, at vokser man op i fattigdom, øger det risikoen for både at stå uden uddannelse, ende på førtidspension og selv blive fattig som voksen.

Det går ikke alene ud over det enkelte menneske, som ikke får mulighed for at udleve sit potentiale. Det er også dyrt for samfundet. For eksempel har Rockwool Fonden for nyligt vist, at starthjælpsreformen fra 2002, der reducerede de offentlige ydelser til flygtninge, gav et markant samfundsøkonomisk tab.

Fattigdom skader altså både den enkelte og samfundet. Spørgsmålet er derfor, om vi vil acceptere det?

For Kirkens Korshær er svaret klart 'nej'.

Vi gør slet ikke nok

Vi bor i et af de rigeste lande i verden. Vi har mulighed for at gøre noget ved fattigdom. Og vi skal gøre noget. I et land, hvor nogle har alt, skal ingen mangle det basale.

Det er vi heldigvis ikke alene om at mene. En undersøgelse, Kirkens Korshær har fået foretaget af Epinion, viser, at 62 procent af danskerne mener, der skal gøres mere for at bekæmpe fattigdom i Danmark - også selvom det tager penge fra andre politikområder.

Men faktisk er det ikke alene noget, danskerne mener. Det er også noget, vi har forpligtet os til. Med vores tilslutning til verdensmålene har vi lovet at halvere andelen af fattige i Danmark inden 2030 i forhold til 2015.

Desværre er vi meget langt fra at nå det mål.

I 2015 var det 3,6 procent af danskerne, der ifølge Danmarks Statistik levede i relativ fattigdom. Det tal steg til over 4 procent i 2017. Siden er tallet, takket være konjunkturer og politiske beslutninger, heldigvis faldet. Men i dag ligger vi altså stadig lige over niveauet i 2015 (3,7 procent). Det samme gælder for børnefattigdom.

Vi er altså slet ikke begyndt at reducere i forhold til 2015. Det er ikke godt nok.

Vi anerkender, at der bliver gennemført meget god politik fra Christiansborg. Politik som også gavner udsatte. Problemet er bare, at det slet ikke er nok. Den nuværende indsats mod fattigdom står simpelthen ikke mål med problemets omfang.

Hvis vi skal halvere andelen af fattige inden 2030, og på sigt sikre, at ingen lider basale afsavn i Danmark, kræver det, at vi sætter ind med langt større kraft end hidtil. Særligt fordi fattigdom er komplekst.

Fattigdomsloven kan favne kompleksitet

For nogle mennesker skyldes fattigdom sociale problemer eller sygdom. De har svært ved ting, som for andre er helt elementære. For andre handler fattigdom om, at deres indtægt er for lav til at skabe et tåleligt liv. Og for mange handler det om det hele samtidig - og mere til.

Kompleksiteten betyder, at der ikke findes én enkelt løsning på fattigdomsproblemet. Nogle har brug for mere håndholdt hjælp til at håndtere sociale problemer. Andre har brug for bedre hjælp til at finde et job. Og andre igen har ganske enkelt brug for flere penge mellem hænderne.

I Kirkens Korshær mener vi, at en fattigdomslov kan favne denne kompleksitet. Den kan forpligte Folketinget til at få hele værktøjskassen med løsninger på bordet, så folk får den hjælp, som netop de har brug for.

Fattigdomsloven dikterer ikke konkret politik. Dog vil vi gerne fremhæve nogle områder, hvor vi mener, der med fordel kan sættes ind politisk:

- Niveaueet for de laveste ydelser i kontanthjælpssystemet
- Den geografiske ulighed i boligudgifter - fx differentieret tillæg til boligstøtte
- Gratis mad for udsatte i skole og daginstitution
- Konsekvenserne af skatter/afgifter (fx på fødevarer og energi)
- Det sociale frikort: målgruppe, beløbsgrænse og barrierer
- Mere håndholdt hjælp til udsatte med flere udfordringer

Kirkens Korshær vil senere på året præsentere flere forslag til fattigdomsbekæmpelse. I første ombæring mener vi dog, det er afgørende at skabe en forpligtende ramme for fattigdomsbekæmpelse.

Det kan en fattigdomslov sikre.

Stem for værdighed

Vi behøver ikke at være enige om alt. Men vi er forpligtet til at sætte ind over for fattigdom. Fordi fattigdom gør ondt. Og fordi fattigdom ødelægger liv.

I vores øjne er fattigdomsbekæmpelse ikke et partipolitisk spørgsmål. Det er noget, alle burde kunne samles om. Fordi det helt grundlæggende handler om at sikre dem i samfundet, der har mindst, en mere værdig tilværelse. Uden store afsavn.

Det er vi overbevist om, at I alle sammen har som mål. Derfor håber vi, at I vil stemme for beslutningsforslaget. For værdighed. Og for at gøre fattigdom til fortid i Danmark.